

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมการทำงาน กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ
ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์

นางวิมนต์ วันยะนาพร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-331-163-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS ,
WORKING ENVIRONMENT AND HEALTH RISK BEHAVIORS
IN THE WORKPLACE OF PROFESSIONAL NURSES,REGIONAL HOSPITALS
AND MEDICAL CENTERS**

Mrs. Wimon Wanyanapon

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration**

Program of Nursing Administration

Graduate School

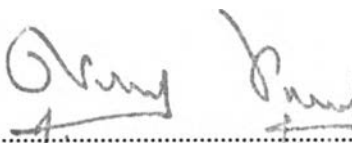
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

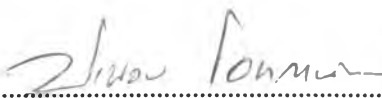
ISBN 974-331-163-7

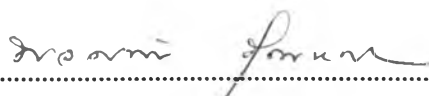
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมการทำงาน กับ
พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลศูนย์
โดย นางวิมลันต์ วันชนะนาพร
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พ.ศ.ต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมหปราม

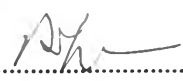
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พ.ศ.ต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมหปราม)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รำไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา)

วินัด วันชนะนาพร : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมการทำงาน
 กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์
 (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS , WORKING
 ENVIRONMENT AND HEALTH RISK BEHAVIORS IN THE WORKPLACE
 OF PROFESSIONAL NURSES, REGIONAL HOSPITALS AND MEDICAL CENTERS)
 อ. ที่ปรึกษา : รศ. พ.ศ.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชูณหพราน, 142หน้า ISBN 974-331-163-7

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ
 โรงพยาบาลศูนย์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สิ่งแวดล้อมการทำงานกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพใน
 สถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ รวมทั้งศึกษาดัชนีที่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพใน
 สถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ซึ่งมีประสบการณ์ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
 จำนวน 479 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมการทำงาน และ
 แบบสอบถามพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งตรวจสอบความตรงความเนื้อหาแล้ว และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ
 .88 และ .82 ตามลำดับ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ โดยรวมอยู่ใน
 ระดับต่ำ เมื่อพิจารณาตามรายด้านคือ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพด้านกายภาพ ด้านชีวภาพและด้านจิตสังคมอยู่ในระดับต่ำ
 ส่วนพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพด้านสารเคมี อยู่ในระดับต่ำที่สุด

2. การปฏิบัติงานยามวิกาล มีความสัมพันธ์ทางบวก กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน
 ($r=.22$) ส่วน อายุ ประสบการณ์การทำงาน จำนวนบุตรในความดูแลและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์ทางลบกับ พฤติกรรม
 เสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน($r =-.29,-.30,-.12,-.16$ ตามลำดับ) แผนกการปฏิบัติงานและตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับ
 พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน($V=.17,.23$ ตามลำดับ)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสภาพสมรส
 และภูมิลำเนา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ

3. ดัชนีที่ร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลศูนย์
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ คือ ประสบการณ์การทำงาน แผนกการปฏิบัติงาน สิ่งแวดล้อมการทำงาน
 ภูมิลำเนาและตำแหน่ง สามารถร่วมกันพยากรณ์ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพได้ร้อยละ
 $15.10 (R^2 = .1510)$

ได้สมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนมาตรฐานดังนี้

$$Z = -.2106 EXPE - .1553 SECT - .1299 ENVI - .0866 REGI + .1166 LEVE$$

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
 สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
 ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4077594335 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

: MAJOR

KEYWORD: HEALTH RISK BEHAVIOR / WORKING ENVIRONMENT / PROFESSIONAL NURSE

WIMON WANYANAPON : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS,
WORKING ENVIRONMENT AND HEALTH RISK BEHAVIORS IN THE
WORKPLACE OF PROFESSIONAL NURSES, REGIONAL HOSPITALS
AND MEDICAL CENTERS. THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. POLICE MAJOR
PAUNGPHEN CHOONHAPRAN, Ph.D. 142 pp. ISBN 974-331-163-7

The purposes of this research were to study health risk behaviors in the workplace of professional nurses , relationships between personal factors , working environment and health risk behaviors in the workplace of professional nurses, Regional Hospitals and Medical Centers and to search for variables that would be able to predict health risk behaviors in the workplace of professional nurses. The subjects consisted of 479 professional nurses which selected by multistage sampling technique. The research instruments were questionnaires developed by the researcher consisted of working environment and health risk behaviors questionnaires which were tested for content validity and the reliability were .88 and .82

Major findings were as follow :

1. The mean score of health risk behaviors in the workplace of professional nurses was at low level. The means score of health risk behaviors in the aspects of physical, biological, psychosocial were at low level and the chemical aspect was at the lowest level.

2. There were positively significant relationships between shiftwork and health risk behaviors in the workplace. ($r=.22$), But age, experience, number of children and the environment had negatively relationships with health risk behaviors in the workplace ($r = -.29, -.30, -.12$ and $-.16$) and department , position had relationships with health risk behaviors in the workplace ($V=.17, .23$), at the .05 level. Marital status and region had no relationships with health risk behaviors in the workplace .

3. Factor significantly predicted health risk behaviors in the workplace of professional nurses were experience , department, environment , region and position , at the .05 level. These predictors accounted for 15.10 percent. ($R^2 = .1510$) of the variance.

The predicted equation in standard score from the analysis was as follow :

$$Z = -.2106 EXPE - .1553 SECT - .1299 ENVI - .0866 REGI + .1166 LEVE$$

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.หญิง ดร. พวงเพ็ญ ชุมพรพราม ซึ่งให้คำแนะนำสั่งสอน เสนอแนะข้อคิดเห็น ช่วยเหลือ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและช่วย แก้ปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้และประสบการณ์มากมาย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ รำไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการ ใช้สถิติในการวิเคราะห์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 6 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามในการวิจัย รวมทั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์ทั้ง 11 แห่ง ตลอดจนพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ และร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ และการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาเอื้อเฟื้อทุนส่วนหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดระยะเวลาการศึกษา และขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ทุกท่านของคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเพื่อนนิสิตคณะ พยาบาลศาสตร์ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลืออยู่เสมอ

ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาว รวมทั้ง คุณสมบุญธรรมและเด็กชาย พีรพัชร วันชนะนาพร ที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ ห่วงใย และดูแลด้วยดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัย เกิดความพยายามจนทำให้การศึกษาครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

วิมลค์ วันชนะนาพร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ปัญหาการวิจัย.....	6
1.4 แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	7
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	10
1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.8 กรอบแนวคิด.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ	15
2.2 ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพ	19
2.3 ความสำคัญของพฤติกรรมสุขภาพ.....	20
2.4 องค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ.....	21
2.5 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมสุขภาพ.....	22
2.6 ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ.....	25
2.7 ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ.....	26
2.8 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ.....	27
2.9 สิ่งแวดล้อมการทำงาน.....	33
2.10 พยาบาลวิชาชีพกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ.....	37
2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44

สารบัญ (ต่อ)

๓	วิธีดำเนินการวิจัย.....	48
	3.1 ประชากร.....	48
	3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	48
	3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
	3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
	3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	88
	5.1 สรุปผลการวิจัย.....	89
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	91
	5.3 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	101
	รายการอ้างอิง.....	104
	ภาคผนวก.....	111
	ภาคผนวก ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความร่วมมือ.....	112
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	124
	ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	137
	ประวัติผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์.....	51
2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมการทำงาน และพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ.....	55
3 จำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์การทำงาน สภาพสมรส จำนวนบุตรในความดูแล แผนกการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเป็นผลัด/ขามวิกาล ตำแหน่ง ภูมิลำเนา.....	60
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ รายหมวดและโดยรวม.....	63
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในหมวด พฤติกรรมเสี่ยงด้านชีวภาพ จำแนกตามรายชื่อและรายหมวด.....	64
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในหมวด พฤติกรรมเสี่ยงด้านสารเคมี จำแนกตามรายชื่อและรายหมวด.....	66
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในหมวด พฤติกรรมเสี่ยงด้านกายภาพ จำแนกตามรายชื่อและรายหมวด.....	68
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ในหมวด พฤติกรรมเสี่ยงด้านจิตสังคม จำแนกตามรายชื่อและรายหมวด.....	71
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมการทำงาน จำแนกตามรายด้านและโดยรวม.....	74
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมการทำงานที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต จำแนกรายชื่อและรายหมวด.....	75
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมการทำงานที่เป็นสิ่งมีชีวิต จำแนกรายชื่อและรายหมวด.....	77
12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมการทำงานทางจิตสังคม จำแนกรายชื่อและรายหมวด.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมการทำงานกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ	80
14	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสิ่งแวดล้อมการทำงานกับพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพ เป็นรายหมวด.....	83
15	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้ตัวแปรอิสระ 9 ตัว เป็นตัวพยากรณ์ และใช้คะแนนพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพ เป็นตัวแปรตาม.....	85
16	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และ คะแนนมาตรฐาน (Beta) ทดสอบความมีนัยสำคัญของ b และแสดงสมการถดถอยพหุคูณ ที่ใช้พยากรณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพในสถานที่ทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพ.....	87